

جلسه نخست: تمهیدات/ اصطلاح‌شناسی (کلام/ فرق/ نحل / اسلامی) ، تعریف علم کلام، فایده، جایگاه علم کلام وجه تسمیه آن و جایگاه آن در رشته‌های دین‌پژوهی و دین‌شناسی؛ تمایز کلام اسلامی و فلسفه اسلامی.

جلسه دوم: وجه تسمیه کلام جدید و تمایز آن با کلام قدیم و فلسفه دین؛ موضوع علم کلام/ تقسیم شبهات دینی و مذهبی کلام دینی و مسائل و گونه‌های کلام: کلام بین دین و لادینی کلام بین الادیان ، کلام بین المذاهب، کلام فی‌المذاهب / شبهه و مسئله/ اقسام شبهات به لحاظ قلمرو (معرفت‌شناختی/تاریخی/ تفسیری)

جلسه سوم: معنای اصول دین و نحوه تمایز اصل از فرع و مصداق آن. گزارشی از منابع (برحسب قرون و منابع اصلی)

جلسه چهارم: تحلیل و بررسی حدیث "افتراق امت" و مفهوم سنت، آغاز تفرق و انشعاب (مهاجر/انصار - شیعه/جماعت و چالش جان‌شینی) گروه‌های ظهور کرده در بستر اسلامی و دوره‌های کلام اسلامی (کلام سیاسی، کلام علمی، کلام فلسفی، کلام جدید) و مراحل تطور کلام اسلامی (اصالت، رقابت، ادغام و احیاء)

جلسه پنجم: علل پایان‌ناپذیری نزاع متکلمان ادیان؛ نزاع نقل‌گرای/ عقل‌گرایی در تفکر اسلامی؛ تقسیم کلام به جلیل‌الکلام و دقیق‌الکلام

جلسه ششم: فرقه‌های نخستین (۱): خوارج، زمین‌ها و علل شکست

جلسه هفتم: فرقه‌های نخستین (۲): قدریه/جهمیه مشبهه، مرجئه

جلسه هشتم: معتزله (۱): تقسیمات و دوره‌ها و عقاید مشترک (اصول خمسه؟)

جلسه نهم: معتزله (۲): مهمترین معتزله و آراء کلامی آنها

جلسه دهم: معتزله (۳) مهمترین معتزله و آرای کلامی آنها

جلسه یازدهم: اشاعره (۱) تقسیمات و دوره‌ها

جلسه دوازدهم: اشاعره (۲) مهمترین اشاعره و آراء کلامی آنها

جلسه سیزدهم: اشاعره (۳) مهمترین اشاعره و آراء کلامی آنها

جلسه چهاردهم: ماتریدیه

پیشنهاد‌های پژوهش:

آراء خاص متکلمان معتزلی مشهور بغداد و بصره (واصل ابن عطا، عمر بن عبید، قاضی عبدالجبار، ابوهاشم جابلی) و متأخرین و نومعتزلیان (ابوزید، جابری، ارکون)

اشاعره: ابوالحسن اشعری، باقلانی، عبدالقاهر بغدادی، امام الحرمین جوینی، غزالی

شیعه: زیدیه، اسماعیلیه، امامیه و مدارس کلامی آن (کوفه، بغداد، قم، ری، جبل عامل، حله، اصفهان ..)

مکتب تفکیک و نوتفکیک و مناقشات آنها، اخباری‌گری، شیخیه، خوارج و داعش، امامت در زیدیه، امامت در اسماعیلیه و نقدهای غزالی بر آن، نظریه سهو النبی، سلفی‌گری، بنیادگرایی معاصر